

Момчило Спасојевић

ТРАГАЊЕ ЗА МИРИСИМА ДЈЕТИЊСТВА

(Јован Б. Душанић – Липљански: ПРИБИНИЋ – место у Републици Српској, Нова Европа, Београд, 2006)

Можда нема снажније ни постојаније љубави од оне према завичају. А када неко напише и књигу о своме завичају, онда је то врхунац љубави. Пред нама је, коначно, и готово цјеловита књига о Прибинићу аутора Јована Б. Душанића – Липљанског, написана читко, занимљиво и студиозно. Писана је са великом љубављу, савјешћу и ерудицијом. Појава ове књиге заиста је прави, истински празник. Ова средина од данас за једну димензију постаје значајнија и она ће се од сада гледати другачијим очима, с мање равнодушности, а с много више поноса, уважавања и љубави.

Дјело овакве врсте, која враћају сјај успомена на минула времена, врло тешко се пишу и тимски, а када то уради појединац, као што је учинио сам Јован Б. Душанић – Липљански, онда је то прави подвиг. Овај узвишено обављени посао захтјевао је десетогодишње одрицање, преданост, стручност, велику љубав и проницање како би се дошло до важних података, забиљежило корисно искуство и прича о њему у недостатку докумената и писане грађе, у обиљу свеприсутног људског заборава. Књига је саткана од широког мозаика догађаја, збивања и личности, а све то пластично осликава живот који непрекидно тече и мијења се. Основни пишчев циљ, чини се, био је отргнути од заборава успомене на људе, догађаје, обичаје и начин живљења у селу какво је Прибинић. Скоро документовано Душанић нас зачуђујућом лакоћом и једноставношћу води кроз историју свога села.

У другој половини XIX вијека, како се може закључити из ове књиге, Прибинић је на врхунцу свога привредног успона. Кроз њега пролази макадамски пут за Бања Луку, а стиже и железница. Он постаје седиште шумске управе са запослених 2.300 радника. Попут гљива последије кише ту ничу бројни ресторани и кафане и

све врви од живота. У њему се говори њемачки, талијански, мађарски, словеначки, чешки и други језици. Писац нам казује историју прибиничког краја, говори о његовим становницима и судбинама, о многим значајним догађајима и збивањима. У духовном и културном погледу дути низ година у Прибинићу доминантну улогу има угледна свештеничка породица Душанића. Њиховом заслугом (Гавре Душанића и његовог сина проте Косте), већ половином XIX вијека, у овом месту постоји неки облик конфесионалне школе, а равно прије сто година та школа је добила за то вријеме модерну зграду. Стеван Душанић, син проте Косте, са титулом теолошког доктората стеченог у Русији (1901), иако један од неколико десетина образованих Срба у Босни, посветио се духовном и просвјетном уздизању народа свога завичаја. Тај рад спречава га да се вине у више сфере науке и стваралаштва, али његов син Светозар оставља видљив и значајан траг у културном животу српског народа, а унук Слободан је данас редован члан Српске академије наука и уметности.

Аутора занима траг овдашњег човјека утиснут у људско памћење, застао у неком документу, запису и слично. Има у овој књизи, као уосталом и у другим књигама овакве врсте, понешто од носталгије за оним што је заувек ишчезло и заборављено, а што открива наше коријене. Дobar зналац ће одмах на страницама ове књиге осјетити нешто од мириса срећног дјетинства. Тај посао Јован Б. Душанић – Липљански, усудио бих се претпоставити, радио је с много више задовољства и љубави него свој научни посао из економије, те као да се и у његовом случају обистинјују ријечи Светозара Душанића: *Без обзира које образовање имали, Душанићи на крају завршавају као историчари.*

Нема сумње да ће ова књига побудити велику пажњу и интересовање широког круга читалаца, јер она плијени својим квалитетом, занимљивошћу, систематичношћу и цјеловитошћу.

*(Приказ књиге објављен у часопису
ЗНАЧЕЊА, јануар 2007)*